

Daniel Tarschys*

EU-frågorna i de tyska regeringsförhandlingarna

Sammanfattning

Efter fjolårets val till förbundsdagen, där regeringspartierna gjorde kännbara förluster, uttalade sig socialdemokraterna kategoriskt mot en fortsatt regeringsmedverkan. Sedan förhandlingarna om en så kallad Jamaica-koalition bestående av kristdemokratiska unionen (CDU), kristligt sociala unionen (CSU), liberalerna (FDP) och de gröna kollapsat har emellertid samtal om en ny stor koalition återupptagits. Särskilt inom socialdemokraterna (SPD) är motståndet fortfarande starkt, och partiet har bundit sig för att underställa frågan en allmän medlemsomröstning.

Samtalen mellan CDU, CSU och SPD ledde först till ett så kallat sonderingspapper på 27 sidor den 12 januari 2018 och sedan till ett utkast till regeringsprogram på 172 sidor, publicerat den 7 februari 2018. Det senare ska den 2 mars 2018 underställas den beslutade medlemsomröstningen inom SPD. Över 460 000 medlemmar har då möjlighet att rösta, varav ungefär 25 000 har anslutit sig till partiet under de senaste månaderna.

Oavsett hur denna omröstning utfaller har det sitt intresse att notera hur de tre partier som länge har dominerat tysk politik nu ser på de närmaste årens EU-politik. Även om förhandlingarna inte har lett till stora förändringar tyder mycket på att bevakare av olika intressen har påtalat luckor i resonemangen och fått gehör för önskemål om förtydliganden. Nya aspekter och tonvikter har tillfogats. Sociala teman har fått en något större tyngd, liksom delstaternas perspektiv på EU-politiken.

I denna europapolitiska rapport sammanfattas några väsentliga inslag i programutkastet. Resumén fokuserar på EU-frågor:

1. Europa har fått en mer framskjuten position. I programmet från 2013 var "ett starkt Europa" det sjätte kapitlet, nu är kapitlet om "en nystart för Europa" (ein neuer Aufbruch für Europa) själva inledningen till programmet. Skrivningarna är också mer entusiastiska. "Tyskland har oändligt mycket att tacka Europa för", sägs det i en nyckelmening. För Tyskland är ett starkt och förenat Europa den

bästa garanten för en god framtid i fred, frihet och välförstånd.

2. Flera markeringar görs i förhållande till de förestående besluten om EU:s budgetbeslut. Tyskland är berett att öka sitt finansiella bidrag till unionen. På jordbruksområdet förutsöks stora förändringar, men inom en bevarad budgetram. Strukturpolitiken ska även framöver komma alla regioner till del. På denna senare punkt har en precisering tillfogats under förhandlingsprocessen. Sonderingsdokumentet låg närmare de preliminära tankar

* Daniel Tarschys är professor emeritus i statsvetenskap vid Stockholms universitet och ingår i Sieps akademiska nätverk.

som hörts från EU-kommissionen om att begränsa strukturfonderna till de länder och områden som är i störst behov av stöd.

3. Det europeiska samarbetet bör fördjupas på många områden, inte minst de som rör säkerhet och försvar. Det nya världsläget gör det allt tydligare att Europa i många avseenden måste ta sitt öde i egna händer, enligt programförslaget.
4. Samarbetet med Frankrike betonas starkt, men i flera frågor antyds en avvikande mening i förhållande till den franska regeringen. Man uttalar sig tydligt för frihandel och tar avstånd från protektionism. Partierna signalerar också ett intresse för samarbetet österut, särskilt med Polen. Med detta land vill Tyskland fördjupa kontakterna, med det sedan länge etablerade tysk-franska samarbetet som förebild.
5. Om euroområdet sägs relativt lite i programmet, liksom om tankarna på en integrationsprocess i flera hastigheter. Tyskland förefaller inriktat på att stärka hela unionen. På vissa områden är man dock beredd på särlösningar tillsammans med likasinnade stater.
6. Det bekräftas att länderna på västra Balkan ska ha möjlighet att vinna inträde i unionen, om de uppfyller de uppställda kriterierna i fråga om respekt för mänskliga rättigheter, stärkande av rättsstaten och kampen mot korruption.
7. Europaparlamentets roll betonas i utkastet.

Inledning

Den tyska regeringsbildningen tar tid. Det beror inte minst på att landet tillämpar *positiv parlamentarism*, till skillnad från bland andra Sverige där processen bygger på *negativ parlamentarism*.

Enligt den svenska modellen anses den kandidat vald som talmannen efter överläggningar med partiledarna och de vice talmännen föreslår riksdagen, såvida inte en majoritet av ledamöterna röstar nej. Det innebär att en statsminister kan väljas med mycket få röster, om många ledamöter lägger ner sina röster i stället för att rösta emot. Så skedde till exempel 1978.

Enligt den tyska grundlagen krävs i en första eller andra omröstning ett flertal av förbundsledamöternas röster. Uppfylls inte det kravet hålls en ny omröstning varvid den som får flest röster blir vald. Förbundspresidenten kan i det läget antingen utnämna den valda till kansler eller upplösa förbundsdagen.

Något som också förlänger regeringsförhandlingarna är den tyska traditionen att noggrant reglera såväl sakfrågor som procedurfrågor i ett utförligt regeringsfördrag. När den nuvarande stora koalitionen bildades 2013 omfattade koalitionsprogrammet 182 sidor. Det nu föreliggande förslaget har krympt till 172 sidor.

Nedan återges de EU-relaterade delarna i utkastet till det tyska regeringsprogrammet. Originaltexten på tyska i dessa delar finns att ladda ner som ett separat dokument.

Nystart för Europa

Det starkt EU-positiva anslaget i sonderingsdokumentet har överlevt de inledande förhandlingarna under januari och återfinns nästan oförändrat i förslaget till koalitionsprogram. Några nya tyngdpunkter har lagts vid sociala och inrikespolitiska utmaningar: migration, ungdomsarbetslöshet, angrepp mot folkrörelser och politiska partier.

Förändringarna på den globala scenen – genom utvecklingen i USA, Ryssland och Kina – gör det alltmer nödvändigt för Europa att ta sitt öde i egna händer, heter det i utkastet. I avsnittet ”Demokrati och solidaritet” har det infogats en ny punkt om att främja medborgardeltagandet både i inhemska offentliga dialoger och i samtalet om Europas framtid. Europaparlamentet ska stärkas men också parlamentarismen på nationell, regional och kommunal nivå.

I avsnittet ”Konkurrens och investeringar” har det tillkommit ett krav på en stark sammanhållningspolitik i alla regioner, även de mer välbärgade. De viktiga strukturfonderna ska bibehållas, även efter Storbritanniens utträde. Här ligger med säkerhet en markering mot de krafter som vill omvandla bidrag till lånegarantier.

I punkten om kamp mot skattedumpning, skatteundandragande, skatteflykt och penningtvätt har satsen om rättvis beskattning av stora koncerner som Google, Apple, Facebook och Amazon fått ett eget avsnitt. Det betonas att införandet av en finanstransaktionsskatt ska fullföljas.

I avsnittet ”Fred och globalt ansvar” kvarstår den klara markeringen mot protektionism, isolationism och nationalism. Subsidiariteten måste värnas så att problem kan lösas inom delstater och kommuner. Försvarssamarbetet PESCO ska fyllas med innehåll.

Ett nytt stycke har tillkommit om östutvidgningen:

Utvidgningen av EU förblir viktig för att främja freden, stabiliteten och samarbetet. Samtidigt måste

EU genom inre reformer säkerställa sin handlingsförmåga. Alla länder på västra Balkan har ett inträdesperspektiv. Vi stöder deras närmande till EU och ägnar utvecklingen av demokrati och rättsstatsprinciper särskild uppmärksamhet. En förutsättning för framsteg i närmandet är att staterna i regionerna uppfyller de uppställda kriterierna.

Flyktingavsnittet är oförändrat från januari – här talas om att EU måste svara upp mot sitt humanitära ansvar men samtidigt bli bättre på att ordna och styra migrationen.

I Afrika-avsnittet har det tillkommit en formulering där man förordar en Marshallplan för Afrika i syfte att stödja Afrikanska unionens arbete med att förverkliga Agenda 2063.

Budgetkonsekvenserna av dessa uttalanden dras i ett avsnitt som kvarstår från sonderingsdokumentet:

För att nå dessa mål vill vi stärka EU:s och särskilt Europaparlamentets handlingsförmåga. Vi vill finansiellt stärka EU så att unionen bättre kan ta itu med sina uppgifter. Detta kommer vi att beakta vid utarbetandet av den fleråriga finansramen. Därvid förordar vi också särskilda budgetmedel för ekonomisk stabilisering och social konvergens och för att stödja strukturreformer i euroområdet, som kan vara utgångspunkt för en kommande investeringsbudget i euroområdet. Vi är beredda till ökade bidrag till EU-budgeten från Tyskland.

Två nya avsnitt handlar om Polen respektive Storbritannien.

I samarbetet med Polen planeras både bilaterala initiativ och samarbete med Frankrike i vad som kallas Weimartriangeln. Den tysk-polska försoningen beskrivs som en nyckelfråga för Europa och ska nu främjas genom samma slags instrument som tidigare använts i det tysk-franska samarbetet. ”Vi glömmar inte heller att Polen och även Ungern har lagt en grundsten för Europas och Tysklands återförening”, heter det.

I programmet beklagas Storbritanniens utträde ur EU, men det fastslås att Tyskland även därefter eftersträvar ett förtroendefullt samarbete.

Förstärkt fransk-tyskt samarbete

En kardinalpunkt i det föreslagna regeringsprogrammet är föresatsen om ett stärkt samarbete med Frankrike. Detta rubriceras som ett nytt Elysée-fördrag. Referensen bakåt är den pakt som den 22 januari 1963 skrevs under av Konrad Adenauer och Charles de Gaulle och som anses markera slutet för arvförändringen mellan de båda länderna och starten för ett djupgående samarbete. Fördraget ålägger ländernas regeringar att stämma av med varandra i alla viktiga frågor rörande utrikes-, säkerhets-, ungdoms- och kulturpolitik. Detta sker bland annat genom regelbundna möten mellan de båda regeringarna.

EU:s förnyelse kommer att lyckas enbart om Tyskland och Frankrike arbetar för detta med all kraft, heter det i programutkastet. Detta är ett viktigt första steg för att stärka det europeiska samarbetet. Tyskland och Frankrike måste tillsammans vara en innovationsmotor, till exempel i utvecklingen av artificiell intelligens (AI). Tyskland vill så långt som möjligt inta gemensamma ståndpunkter i alla viktiga frågor inom europeisk och internationell politik, man är också beredd att gå före i frågor där de 27 EU-staterna inte kan enas.

Konkreta områden som kräver samverkan mellan Frankrike och Tyskland uppges vara följande:

1. En gemensam näringspolitik med enhetlig reglering av företags- och konkursrätten och en gemensam beräkningsgrund för företagsbeskattningen.
2. Gemensamma insatser för att stärka de internationella miljöinstitutionerna.
3. Fortsatt samarbete inom säkerhetspolitiken.
4. Partierna stöder idén om ett råd som ska formulera initiativ för att stärka Europas konkurrenskraft och innovationskapacitet (European Council on Global Responsibilities). Denna idé diskuteras i EU-stater som Polen och Frankrike.
5. Gemensamma ansträngningar för att lösa konflikten i östra Ukraina och genomföra åtagandena i Minsk-avtalet, särskilt att dra bort alla tunga vapen och beväpnade enheter från dessa områden och sätta in en FN-mission. Både Ryssland och Ukraina måste uppfylla sina förpliktelser.
6. Samarbete med Frankrike för att dra ner på insatserna i norra Irak.

Vid sidan av särskilt utpekade områden för tysk-franskt samarbete finns i programutkastet en del markeringar som kan uppfattas som distanseringar från franska positioner. Det gäller till exempel avståndstagandet från protektionism. Jämfört med franska uttalanden lägger det tyska programmet också större vikt vid regionala och lokala instanser.

Ett digitalt Europa

Europas konkurrenskraft är starkt avhängig av ett gemensamt regelverk på det digitala området, står det. Därför bör

ensidig, nationell särslagstiftning undvikas. En obehindrad rörlighet på detta område bör enligt partierna etableras som en ny femte dimension av de fyra friheterna.

Samtidigt krävs noggranna avvägningar mot nationell och delstatlig rätt. När det gäller fortsatt utveckling av upphovsmannarätten på europeisk nivå eftersträvas en balans mellan olika intressen. I fråga om revisionen av direktivet om audiovisuella medietjänster behövs en nära avstämning med delstaterna.

I programutkastet ges stöd till idén om en lagligt förankrad nätneutralitet. Förbundsregeringen följer nära arbetet på en stadga om grundläggande digitala rättigheter. Här ska både risker och möjligheter beaktas.

Byråkratibekämpning

Både på nationell och på europeisk nivå ska den administrativa bördan minskas. Inom EU bör principen ”en in, en ut” införas – sjösätts en ny regel ska en gammal avskaffas. Företag med under 500 anställda bör undantas från europeiska rapporteringsplikter.

Utrikeshandel

Världshandeln ska enligt partierna vara fri och rättvis. För en aktiv utveckling av globaliseringen behövs multilaterala överenskommelser. I handelsavtalet CETA har det byggts in regler till skydd för miljön och arbetstagarnas rättigheter, liksom investeringsskydd. Sådana garantier behövs också i framtida handelsavtal, står det i utkastet. Man vill arbeta vidare med olika främjandeinstrument, inte minst i Afrika. De tyska utrikeshandelskamrarna anses vara viktiga redskap. Tyskland ska vara öppet för investeringar men konkurrensvillkoren måste vara rättvisa. Programutkastet välkomnar EU-initiativet för en förbättrad investeringsgranskning.

Rättvisa skatter

Tyskland ska effektivt och obyråkratiskt bekämpa skatteundandragande, skatteflykt, orättvis skattekonkurrens och penningtvätt på nationell, europeisk och internationell nivå.

Detta kräver internationellt samförstånd. De förpliktelser och rekommendationer som tillkommit inom ramen för OECD:s internationella skatteprogram BEPS ska så långt möjligt genomföras. Tyskland ska också i tid fullgöra sina uppgifter enligt EU:s skatteflyktsdirektiv.

Jordbruk

Den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken behöver vidareutvecklas och ställas om. Man eftersträvar en budget

inom nuvarande volym på EU-nivån, men incitamenten måste efter 2020 ges en bättre målinriktning och en enklare utformning. Partierna vill ha mindre byråkrati och mer effektivitet liksom ett marknadsanpassat jordbruk som hålligt producerar sunda livsmedel. Djurskydd, naturskydd och klimatskydd måste främjas, liksom sociala mål. Vid sidan om inkomststabiliseringen bör resurserna inriktas på sådana syften. Hänsyn måste också tas till områden med svaga produktionsförutsättningar och låga markvärden.

Flyktingpolitik

Tyskland står fast vid sina grundläggande rättsliga och humanitära förpliktelser. Rätten till asyl ska inte inskränkas, heter det i utkastet. Programmet bekänner sig till rättighetskatalogen i grundlagen, till Genèvekonventionen, till de skyldigheter som följer av EU-besluten liksom till barnrättskonventionen och den europeiska människorättskonventionen.

Partierna förklarar sig vara stolta över den integration som åstadkommit i Tyskland, i synnerhet genom frivilliga insatser ute på fältet. De är också eniga om att samhällets integrationsförmåga inte får ansträngas för hårt. När denna förmåga ska bedömas handlar det inte bara om hur väl nyanlända lyckas utan också om hur levnadsvillkoren för den tidigare befolkningen påverkas (till exempel i vad avser förskoleplatser, skolor och bostäder).

Därför ska man anstränga sig för att styra och begränsa den framtida tillströmningen så att 2015 års situation inte upprepas. Med hänsyn till erfarenheterna från de senaste 20 åren fastslår man att de samlade invandringstalen (inklusive krigsflyktingar, tillfälligt skyddsbehövande, familjeåterföreningsfall och omplaceringar med avdrag för avvisningar och frivilliga återvändare, men exklusive efterfrågade arbetskraftsmigranter) inte får överstiga spannet 180 000 till 220 000 personer per år.

Förbundsregeringen kommer att tillsätta en expertkommission som ska rapportera till förbundsdagen om ramvillkoren för invandrarnas integrationsförmåga. Man vill också stärka migrations- och integrationsforskningen.

Partierna vill bekämpa flyktorsaker, inte flyktingar.

Därtill vill de:

- Förbättra utvecklingssamarbetet.
- Bygga ut det humanitära engagemanget och se till att FN:s flyktingorgan (UNHCR) och FN:s livsmedelsprogram (World Food Programme, WFP) har de resurser som behövs.

- Stärka det fredstryggande samarbetet genom internationella polisinsatser.
- Trygga en rättvis handels- och jordbrukspolitik.
- Stärka klimatskyddet.
- Föra en restriktiv vapenexportpolitik.

I förbundsdagen ska det inrättas en kommission kring flyktorsaker, med uppgift att komma med konkreta förslag till regeringen och parlamentet.

Man stöder ett gemensamt europeiskt asylsystem och deltar därför aktivt i processen med att reformera Dublinförfarandet. En rättvis fördelningsmekanism är av största betydelse. För att säkra detta krävs ett fortsatt europeiskt beredningsarbete.

Utöver dessa grundsatser innehåller programutkastet omfattande preciseringar om familjeåterförening, arbetskraftsinvandring, integrationsmetoder och förfarandet vid bedömningar av olika ansökningar.

Miljöpolitik

I programmets avsnitt om ”ansvarsfull hantering av våra resurser” betonas vikten av ytterligare europeiska och internationella ansträngningar. Det förutskickas att det tyska EU-ordförandeskapet 2020 ska användas till att höja ambitionsnivån på dessa områden. Tyskland ska inom EU verka för en självständig naturskyddsfond och för att genomföra förslag enligt programmet Natura 2000. Kretsloppsfrågor betonas. Kemikalieförordningen Reach ska kompletteras med ytterligare regler till skydd för hälsa och miljö. Inga EU-medel ska få användas för nya kärnkraftverk. Även efter avvecklingen av den egna kärnkraften ska Tyskland aktivt verka för reaktorsäkerhet. För att kunna delta i framtida säkerhetsdiskussioner måste landet bevara sin kärnkraftskompetens.

Biologisk mångfald och havens nedsmutsning uppmärksammas i programutkast. För Nordsjön och Östersjön signaleras en anpassning till befintliga planer före 2121.

Parisavtalet ska fullföljas, liksom förpliktelserna från klimattoppmötet *The One Planet Summit* 2017. Till 55-årsminnet av Elysée-avtalet har franska nationalförsamlingen och tyska förbundsdagen den 22 januari 2018 antagit ett gemensamt uttalande om klimatpolitiken.

Fred, frihet och säkerhet i världen

Grundackordet i texten handlar om att världen har blivit mer oberäknelig och mer oförutsebar. I detta läge krävs ett regelbaserat internationellt samarbete. Tyskland strävar ef-

ter en rättvis utveckling av globaliseringen i den anda som kommit till uttryck i Agenda 2030. För att nå dit behövs starka partnerskap och allianser.

Europa måste ta sitt ansvar och bättre utnyttja sina ekonomiska och politiska förutsättningar. Man behöver mer självförtroende och en ny ansvarskultur för att bli en trovärdig partner i västvärlden. Europa måste också stärka sin ställning gentemot uppåttsträvande makter.

I detta läge driver Tyskland två mål. Å ena sidan måste Europa öka sin internationella självständighet och handlingsförmåga, å andra sidan måste banden till USA stärkas. Som det heter i programmet: vi ska förbli transatlantiska samtidigt som vi vill bli mer europeiska.

Under budgetperioden 2018 till 2021 kommer koalitionen vid sidan av försvarsutgifterna att prioritera krishantering, humanitärt bistånd, externa kultur- och utbildningsinsatser samt utvecklingssamarbete. Målet är både att uppfylla de utgiftskrav som ställs inom ramen för Nato och att höja utgiftskvoten för internationellt bistånd. Detta ska inte gå ut över anslagen för utrikestjänsten i övrigt.

EU behöver en kraftfull gemensam utrikes-, säkerhets-, försvars- och utvecklingspolitik, med ändamålsenliga militära och civila instrument. Långt mer än tidigare måste EU kunna tala med en röst, menar partierna.

Den europeiska försvarsunionen ska fyllas med innehåll. Projekten inom PESCO ska drivas vidare och den nya europeiska försvarsfonden utnyttjas. Tyskland vill se ett måttligt dimensionerat europeiskt försvarshögkvarter. EU och Nato bör ytterligare harmonisera sina insatser. På detta område ställs förväntningar på ytterligare samarbete med Frankrike, Nederländerna och Norge. Tyskland stöder tanken på ett europeiskt råd för starkt konkurrenskraft och innovationskapacitet (European Council on Global Responsibilities), som diskuterats i EU-stater som Frankrike och Polen, liksom ansträngningar för kompetenshöjning i sårbara regioner. EU:s medel för utvecklingsinsatser bör kunna användas för detta.

FN bör stärkas, står det. Tyskland strävar efter en ständig plats i säkerhetsrådet, men till att börja med en vanlig plats, för åren 2019 och 2020. Man vill se en världslagslag för att stärka Bonns ställning som centrum för FN-insatser.

Med USA eftersträvas ett förstärkt samarbete liksom en öppen, intensiv dialog och rättvisa handelsförbindelser. Det betonas att protektionism inte är rätt väg att gå.

Tyskland ska vara en pålitlig partner i Nato, OSSE och Europarådet.

OSSE har en central roll att spela för säkerhet och förtroendeskapande åtgärder. Observatörsstyrkan i östra Ukraina anses betydelsefull för ett genomförande av Minsk-åtagandena.

Särskilt i en tid av nya utmaningar betonas Europarådets betydelse för värnet av grundläggande och mänskliga rättigheter. Tyskland vill bidra till att organisationen får tillräckliga finansiella resurser. ”Det är ett långsiktigt mål att alla medlemsstater ska kunna medverka på jämlik basis”, heter det. Formuleringen syftar på den sanktion varigenom Ryssland för närvarande har berövats sin rösträtt i den parlamentariska församlingen, på grund av konflikten med Ukraina.

Tyskland strävar vidare efter en kärnvapenfri värld och stöder därför initiativ om kärnvapenfria zoner. Man önskar respekt för och utbyggnad av etablerade kontrollsystem för icke-spridning av kärnvapen. Tyskland stöder en strikt tillämpning av avtalet om medel- och kortdistansrobotar.

Vapenexporten ska vara restriktiv. Varken Tyskland eller andra europeiska länder bör exportera vapen till Jemen.

I ett avsnitt om bilateralt och regionalt samarbete uppmärksammas några för Tyskland viktiga länder och områden:

Tyskland står fast vid att staterna på västra Balkan ska kunna bli medlemmar av EU, förutsatt att de uppfyller de uppställda kriterierna, i synnerhet vad avser rättsstaten och kampen mot korruption och organiserad brottslighet.

Tyskland har ett starkt intresse av goda relationer och nära samarbete med Ryssland, för att säkra freden och möta viktiga internationella utmaningar. Andra länder som ägnas särskilda avsnitt är Ukraina, Turkiet och Afghanistan. En sida anslås åt Asien, en halv sida åt Afrika och ett stycke åt Latinamerika. Bland utrikespolitikens instrument uppmärksammas utbytesprogram liksom kulturellt och vetenskapligt samarbete.

Avslutning: vad är nytt, vad avviker?

Mycket i programutkastet markerar kontinuitet med tidigare tyska positioner och enighet med andra länders regeringar. En del skillnader kan dock noteras. Avslutningsvis därför fem jämförelser:

1. I relation till det *ännu gällande koalitionsfördraget* från 2013 är den mest påtagliga förändringen den starkare betoningen av EU, inte minst med tanke på att unionen och Europasamarbetet behandlas i ett inledande kapitel. Även den uttalade ambitionen att stärka Europaparlamentet och att förse unionen med större resurser är ny. Det fransk-tyska samarbetet har ofta betonats i tidigare regeringsprogram men ges här ett särskilt eftertryck.
2. I jämförelse med *det korta sonderingsdokumentet* från början av januari är februaridokumentet självfallet mer preciserat, men det röjer också vissa mindre förskjutningar som inträffat under förhandlingsprocessen. SPD-sidan förefaller ha fått gehör för ett antal vänstermarkeringar med syftet att förbättra utsikterna till framgång i den kommande medlemsomröstningen inom partiet. Förändringarna i skrivningarna om sammanhållningspolitiken kan sannolikt spåras till ett antal berörda delstater. Nyheter finns också i skrivningarna om Östeuropa, särskilt Polen.
3. Läggs det tyska programutkastet vid sidan om den franske presidenten *Emmanuel Macrons* ställningstaganden råder en betydande samstämmighet. På den tyska kanten är dock distansen till protektionism mer utvecklad. Vidare är det geografiska perspektivet ett annat: för Tyskland spelar Östeuropa en klart större roll. I synen på euroområdet finns tydliga förbehåll mot alltför omfattande finansiella åtaganden.
4. Även med *kommissionspresident Jean-Claude Junckers* senare uttalanden om unionens framtid råder en betydande samsyn. Det tyska programmet understryker att det europeiska enhetsverket på intet vis är avslutat. Tvärtom står unionen inför nya stora utmaningar, inte minst på det säkerhetspolitiska området. Det förutsätter en förstärkning av EU:s resurser. Medan kommissionens preliminära signal är att hälften av det bortfall som förutses ske genom brexit bör fyllas igen med friska påslag från medlemsstaterna säger det tyska programutkastet med mindre precision att EU behöver förstärkas finansiellt.
5. I förhållande till *Sveriges* ställningstaganden finns i förslaget både samstämmighet och meningsskiljaktigheter. Grundsynen på världshandel och protektionism är i stora drag gemensam, liksom intresset för ett aktivt arbete inom många multilaterala organisationer. Även i flyktingfrågan finns betydande

likheter. Bedömningarna om de förestående förhandlingarna om EU:s långtidsbudget går dock isär. Sveriges utgångspunkt är oförändrade svenska

bidrag. Mot bakgrund av de många utmaningar som unionen står inför uttalar sig däremot det tyska programutkastet för en vidgad finansiell ram.

Sieps rapporter

2018

2018:2epa

EU-frågorna i de tyska regeringsförhandlingarna

Författare: Daniel Tarschys

2018:1epa

Italy and the Completion of the Euro Area

Författare: Erik Jones

2017

2017:11epa

EU och hoten mot rättsstaten

Författare: Anna Södersten

2017:10epa

Policy conditionality – a new instrument in the EU budget post-2020?

Författare: Mario Kölling

2017:9epa

The EU budget after 2020

Författare: Iain Begg

2017:8epa

With or without you? Policy impact and networks in the Council of the EU after Brexit

Författare: Narisong Huhe, Daniel Naurin and Robert Thomson

2017:7epa

Spelet om spelintäkterna – Spellicensutredningen och EU-rätten

Författare: Jörgen Hettne

2017:6epa

Spain after the June 2016 elections: What implications for the EU?

Författare: Santiago Pérez-Nievas and Irene Martín

2017:5epa

Brexit and the European Commission

Författare: Michael Leigh

2017:4epa

How is Juncker's 'last-chance Commission' faring at mid-term?

Författare: Sophia Russack

2017:3epa

Junckerplanen under debatt

Författare: Daniel Tarschys

2017:2epa

The European Commission: Less a Leader and More a Manager?

Författare: Neill Nugent och Mark Rhinard

2017:1epa

Sverige och euron efter brexit

Författare: Jonas Eriksson